

BZHIK.IR

گروه آموزشی بژیک

آپدیت خرداد ۱۴۰۵

ویژه شب امتحان

نکات مهم

خلاصه

درس:

آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس و مقاومت

کتاب منبع: آشنایی با علوم و معارف دفاع مقدس

تالیف: دکتر مجتبی شربتی و دکتر هادی مراد پیری // انتشارات سمت

مناسب برای //
دروس عمومی (پیام نور و سراسری)

نویسنده //
تیم تالیف بژیک

نوع فایل //
خلاصه میکرو طبقه بندی شده

کیفیت //
تضمین ۱۰۰٪ مطالب

۴

ساعت مطالعه

۱۰۰٪

پوشش نکات

۴۰

صفحه مفید

فصل اول: مفاهیم جنگ و دفاع

مقدمه

- ✓ جنگ پس از زندگی، قدیمی‌ترین، مهم‌ترین و هیجان‌انگیزترین پدیده اجتماعی جهان هستی است و عمر آن به اندازه عمر بشریت است.
- ✓ جنگ مجموعه‌ای از نابسامانی‌هاست که به صورت آتش و خونریزی، مرگ، ویرانی و عصیان جلوه‌گر می‌شود.
- ✓ آنچه در جنگ‌ها حائز اهمیت است جنگ‌افروزی برای اعمال ظلم، تضييع حقوق بشریت و سلطه بر انسان‌هاست که امری نامطلوب و غیرانسانی است و باید در مقابل متجاوزان ایستادگی کرد.

تعریف جنگ

- ✓ واژه جنگ در لغت به معنی جدال، قتال، نبرد، رزم، زد و خورد، کشتار جمعی یا هرگونه درگیری خصمانه با قصد ساقط کردن حریف به کار رفته است.
- ✓ تعریف جنگ در اصطلاح:
  - ✓ برخورد خشونت‌آمیز نیروهای مسلح دو یا چند دولت پس از به بن‌بست رسیدن راه‌حل‌های سیاسی به منظور تحمیل اراده یکی بر دیگری.
  - ✓ زد و خورد مسلحانه بین دو یا چند گروه متخاصم به منظور تحمیل اراده یکی بر دیگری.

دقت کنید: جنگ «نبرد مسلحانه بین دولت‌ها» تعریف شده، اما دفاع مقدس نوعی خاص از جنگ است که حالتی تدافعی در مقابل تجاوز نظامی بیگانگان داشته است.

تعریف دفاع

- ✓ دفاع در لغت از ریشه دفع به معنی عقب راندن و پس زدن است و در اصطلاح به تدابیری گفته می‌شود که یک یا چند کشور مؤتلفه برای مقاومت در مقابل حملات سیاسی، نظامی، اقتصادی، اجتماعی و روانی به کار می‌برند.
- ✓ توانایی‌های دفاعی، بازدارندگی را تقویت می‌کند و بازدارندگی نیز به این توانایی‌ها نیرو می‌بخشد.
- ✓ واژه دفاع به حفظ و حمایت از ارزش‌هایی نظیر زندگی، مالکیت، آزادی، هویت ملی و تمامیت ارضی در برابر تهدیدات گوناگون اطلاق می‌گردد.

امام خمینی (ره): «ما دفاع مقدس می‌خواهیم بکنیم؛ یعنی می‌خواهیم از آبروی اسلام، از آبروی کشور اسلامی دفاع کنیم.»

تعریف دفاع مقدس

- ✓ مقدس در لغت به معنی پاک و پاکیزه، شایسته احترام، دارای کیفیت آسمانی و بسیار باارزش است.
- ✓ دفاع مقدس یعنی دفع تهاجم دشمن مبتنی بر ارزش‌های انسانی که دارای قداست است.
- ✓ دفاع مقدس در اصطلاح: مجموعه مجاهدت‌ها، حماسه‌ها، پایمردی‌ها و فعالیت‌های متنوعی که ملت شریف و مسلمان ایران و نیروهای مسلح جمهوری اسلامی در طول هشت سال در برابر تهاجم رژیم بعث عراق انجام دادند.

تفاوت جنگ و دفاع مقدس

- ✓ جنگ در جوامع بشری مفهومی عام داشته و شامل انواع تهاجم نظامی، جنگ تدافعی، جنگ مشروع و نامشروع اعم از داخلی یا خارجی می‌شود و بسیاری مواقع اقدامی ناپسند، غیردینی و نامقدس است.
- ✓ دفاع مقدس مطابق با هنجارهای دینی پذیرفته‌شده در یک جامعه بوده، دارای ارزش دینی و اجتماعی است و به منظور دفاع مشروع در مقابل متجاوزین به دین، جان، مال، تمامیت ارضی و نظام اسلامی صورت می‌گیرد.

انواع جنگ

- ✓ بر اساس هدف: جنگ‌های عادلانه و غیرعادلانه.
- ✓ بر اساس مقیاس جغرافیایی: جنگ‌های محلی، منطقه‌ای، فرامنطقه‌ای و جهانی.
- ✓ بر اساس انضباط و تاکتیک: جنگ‌های منظم (کلاسیک) و نامنظم (چریکی).
- ✓ بر اساس سطح جغرافیایی: جنگ‌های دریایی، هوایی و زمینی.
- ✓ بر اساس قلمرو: جنگ‌های داخلی و خارجی.
- ✓ بر مبنای نوع ابزار: جنگ سخت، نیمه‌سخت و نرم.
- ✓ بر اساس نوع سلاح: جنگ‌های متعارف و نامتعارف.
- ✓ از نظر زمان: جنگ‌های محدود، متوسط و نامحدود.
- ✓ از نظر شدت: جنگ‌های کم‌شدت، متوسط و پرشدت.

ویژگی‌های جنگ

- ✓ برخوردی قهرآمیز توأم با خشونت، در شکل دسته‌جمعی و گروهی، سازمان‌یافته و دارای تشکیلات است.
- ✓ دارای هدف، در پی تأمین منافع و دارای ضوابط قانونی و حقوقی است.

اصول جنگ از دیدگاه امام خمینی (ره)

- ✓ ایمان به هدف متعالی و مقدس (جهاد فی سبیل‌الله)، اطاعت از فرماندهی، اتکا بر مردم.
- ✓ اصل اخلاق جنگی، وحدت نیروهای مسلح و بین‌قوای نظامی و مردمی.
- ✓ جنگ اعتقادی، توجه به اسلحه و تکنولوژی به مثابه ابزار، سلاح و صلاح (اسلحه باید در دست انسان صالح باشد).

- ✓ نفی جنگ هسته‌ای و تکیه بر جنگ متعارف، نفی هرگونه سلطه غیر خدایی، نگرش تکلیفی، تکیه بر باور و اراده و عمل.
- ✓ نفی یأس و نومیدی، استفاده از تجارب دیگران، اطلاعات و آمادگی و برنامه‌ریزی، جنگ حق و باطل و جنگ اسلام و کفر.

اهداف جنگ

- ✓ تصرف سرزمین و کشورگشایی، تحمیل اراده سیاسی یا جلوگیری از تحمیل اراده.
- ✓ قدرت‌طلبی و جاه‌طلبی رهبران، دفاع از سرزمین و ناموس، تحقق حقوق بین‌الملل.
- ✓ دستیابی به منابع و ذخایر یک کشور، تحمیل عقیده، احیای دین.

اصول جنگ

- ✓ نیروهای مسلح کشورها بر پایه اصولی به مبارزه با دشمن ادامه می‌دهند که به اصول جنگ معروف است و رعایت آن موجب پیروزی و عدم رعایت آن موجب شکست خواهد شد.
- ✓ اصول جنگ شامل: هدف، آفند، مانور، وحدت فرماندهی، تأمین، تمرکز قوا، صرفه‌جویی در قوا، سادگی و غافلگیری است.

علل و عوامل شروع جنگ‌ها

- ✓ وقوع جنگ دو علت اساسی دارد: ریشه‌ها (علل دوردست) و زمینه‌ها (علل نزدیک).

ریشه‌ها

- ✓ ریشه‌ها علی هستند دارای عمق و پایداری که به آسانی از بین نمی‌روند و شامل:
- ✓ علل تاریخی: مانند تداوم خصومت و کینه‌ورزی بین دو کشور یا ملت در طول سالیان.
- ✓ علل جغرافیایی: مانند اختلاف‌های ناشی از وضعیت جغرافیایی و ادعاهای ارضی و مرزی.
- ✓ علل سیاسی: مانند رقابت دو کشور بر سر قدرت و تلاش برای دستیابی به جایگاه بالاتر در نظام سیاسی.
- ✓ علل اقتصادی: مانند اختلاف‌های دو کشور بر سر منابع و بازار و تضاد منافع اقتصادی.
- ✓ علل اجتماعی و فرهنگی: نظیر اختلاف‌های نژادی، قومی و مذهبی.

زمینه‌ها

- ✓ زمینه‌ها عواملی هستند که تابع شرایط موجود بوده و پایداری کمتری دارند و در سه محور قابل بررسی هستند:
- ✓ محیط بین‌المللی: ابرقدرت‌ها (کشورهایی با توانمندی نظامی، سیاسی و اقتصادی که منافع فراملی تعریف می‌کنند) و سازمان‌های بین‌المللی مانند سازمان ملل.
- ✓ محیط داخلی کشورهای درگیر: